

Motion till riksdagen 2009/10:Kr326

av Eva Flyborg (fp)

Införande av en expertdatabank med kvinnor

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att det skapas en oberoende kontaktbank med kvinnliga experter som bidrar till att bryta mansdominansen i medierna.

Motivering

Jag hade det stora nöjet att träffa Islands förra president Vigdis Finnbogadóttir för ett par år sedan. Hon berättade då en sedelärande historia om förebilder och deras betydelse. Hon var på besök i en liten skola på landsbygden. Barnen skulle berätta om vad de ville bli när de blev stora. En efter en berättade glatt vad de ville bli, men en liten pojke var ledsen och grät. Han berättade att han så gärna ville bli president på Island, men det gick ju inte eftersom han var pojke och han hade förstått att man måste vara flicka för att kunna bli president – precis som Vigdis. Så snabbt hade han fattat detta, utan att någon hade påstått det, eftersom hans förebild var kvinna så skulle alla presidenter vara kvinnor. Förmodligen drog den gossen en lättadens suck när han blev något äldre och insåg att de flesta presidenter och makthavare tvärtom är män. Men vikten av förebilder blir så tydlig genom denna enkla lilla berättelse.

Hur ser det då ut i Sverige? Hur ser de förebilder ut som vi matas med dagligen?

Bilden som ges via massmedierna är mycket ojämlig. Det finns ett demokratiskt underskott i medierna där männen dominerar totalt. Kvinnor kommer inte alls med på samma villkor. Experterna som intervjuas utgörs fortfarande huvudsakligen av män så länge det rör tunga frågor. Kvinnor förekommer huvudsakligen i frågor som rör skvaller, hemmet och familjen. Vi behöver därför många fler kvinnliga förebilder i massmedierna – kunniga kvinnor som uttalar sig i alla slags ämnen för att göra bilden och förebilden mer jämlik.

Fel! Okänt namn på

Med en bank för kvinnliga experter gör man det lättare för såväl redaktioner som arrangörer i behov av experter att hitta de kvinnliga experterna.

När det gäller nyheter är det färre kvinnor som kommer till tals, de har kortare taltid och uttalar sig bara om vissa frågor. När det gäller vem som är expert i medierna blir det extra tydligt: Det är huvudsakligen män som är experter, framför allt när det gäller så kallade tunga frågor såsom ekonomi, arbetsmarknad, försvar, ledning, energi, näringsliv osv. Jag vill se fler kvinnliga förebilder i medierna, att kunniga kvinnor uttalar sig även i tunga frågor där de blir tilltalade i egenskap av experter. Vi behöver en databas där medier, tjänstemän och politiker kan hitta kvinnliga experter som kan och vill ställa upp och förmedla sin åsikt.

Journalister efterfrågar ofta kvinnliga experter – exempelvis kan representanter för Vetenskapsrådets expertsvar vittna om detta. Erfarenheten visar att medierna ofta tar dem som redan har varit med och där man redan vet vad gästen tycker eller vet vad man får. Det innebär att det blir en man som förra gången och det blir dessvärre också samma man som förra gången. Allt blir gärna en upprepning, vi har hört det förut. Det är därför värdefullt att medierna som ger oss många av våra förebilder blir bättre på att plocka fram kvinnor som företrädare för en åsikt.

Det finns redan liknande satsningar i runt om i världen, bl.a. i USA och Danmark. Där har kvinnliga expertdatabaser varit igång sedan 1995 (www.kvinfo.dk) och 2005 (www.shesource.org). Båda är fria databaser på webben innehållande namn på kvinnor som är dokumenterat kunniga och beredda att uttala sig inom olika definierade expertområden.

Den danska modellen innebär att man definierat ett antal intresseområden. Inom varje intresseområde finns ett antal kvinnliga experter som genom sin forskning eller sitt yrkesliv eller på annat sätt kan betraktas som experter. Varje person som medverkar i expertdatabanken är sökbar på ett antal olika parametrar, exempelvis kombinationen upprustning/miljö/politiskt aktiv. Den amerikanska modellen tipsar även om veckans expert och följer nyhetsflödet och förmedlar kontakt till kvinnor som kan uttala sig i aktuella frågor, exempelvis ras, religion, ekonomiska frågor eller specifika krissituationer.

Den danska kvinnodatabanken innehåller idag namn på över tusen kvinnor och drivs med medel från Kulturdepartementet. Amerikanska Shesource drivs genom företaget Fenton och har alltså daglig bevakning på nyheter, men arbetar till exempel också aktivt för att medietutbilda kvinnliga experter och informerar företag om den senaste jämställdhetsforskningen inom medierna. Över 6 000 journalister använder basen i Danmark med 10 000 förfrågningar om året. Många journalister vill ha tag i kvinnliga forskare. Fortfarande dominerar män bland professorerna men en förändring är på väg.

I Sverige menar jag att vi ifrån statens sida i en stiftelse skulle kunna garantera startkostnader och driften under de första fem åren. Efter det kan parterna stå för driften av sajten och staten för ett mindre sekretariat och en grundplåt. Här är viktigt att etablera samarbete mellan politik, journalistik, näringsliv, fackförbund och forskning.

Bristen på kvinnor i medierna är väldokumenterad. Mansdominansen tycks också vara ett stabilt och svårföränderligt mönster. Den globala nyhetsstudien

Fel! Okänt namn på

Who makes the News visar att bara 21 procent av dem som intervjuas i nyheterna är kvinnor. Sverige ligger något högre med ca 30 procent kvinnor. När det gäller experter i nyheterna är dock andelen kvinnor ännu lägre – 17 procent globalt. Sveriges andel är något högre, knappt en av fyra experter är kvinnor. Samtidigt visar andra studier att det är en högre andel kvinnliga källor i nyheterna än i andra genrer som exempelvis kommentar, analys och debatt.

En jämförande nordeuropeisk tv-studie från 1998 visar att kvinnor oftare presenteras utan titel, de är sällan experter och syns totalt sett minst i nyheter, dokumentärer och sport. Många redaktioner arbetar aktivt med att få in fler kvinnor och det är mycket bra. Men vi måste skynda på utjämningen genom att verka för att få till stånd en seriös, politiskt oberoende kontaktbank med kvinnliga experter. Nu finns det en grupp i Göteborg (experta.nu) som arbetar med att ta fram parametrar för en sådan sajt. Deras arbete är viktigt och kommer att kunna stå modell för en expertdatabank som passar svenska förhållanden.

Göteborg vore också en lämplig ort att bilda ett sådant sekretariat eftersom mycket av den kvinnoforskning vi har finns med olika huvudmän i just Göteborg.

Stockholm den 6 oktober 2009

Eva Flyborg (fp)